

Gepensioneerden en de pensioentransitie

De pensioentransitie; het was 'meeste stemmen

gelden' in de Tweede Kamer, maar is dit wel iets

waar we het allemaal mee eens moeten zijn?

Iedereen bevindt zich in een unieke situatie; ZZP'er,

in loondienst, fulltimer, parttimer, hoge functie,

lage functie. Voor iedereen zal de transitie dus ook

op zijn eigen unieke manier effect hebben.

Er hebben al verschillende onderzoeken plaats-

gevonden om te achterhalen of de bevolking er op

vooruit zal gaan, of dat het er eigenlijk alleen maar

slechter uit komt te zien. Wat tegenwoordig wel

gezegd kan worden, is dat de gepensioneerden er

tevreden mee zullen zijn. Zij mogen er wettelijk

gezien namelijk niet op achteruit gaan.

Ondanks dat het bekend is dat de transitie voor iedereen anders kan uitpakken worden alle personen die binnen een bepaalde leeftijds-groep vallen eerst gemiddeld voordat het effect wordt bepaald. Daarbij ligt de focus meestal op de leeftijden tussen 35-50, en krijgen groepen als bijvoorbeeld de oude slapers of gepensioneerden weinig aandacht. Dit is echter geen schande, aangezien voor deze gemiddelde leeftijden een veel groter effect wordt verwacht dan voor de oudere mensen. Voordat de wettelijke ondergrens voor gepensioneerden werd ingesteld waren zij, de gepensioneerden, juist de groep die de verwachting had dat zij er het meeste op achteruit zouden gaan. Ook zeggen ze dat ze er niet om hebben gevraagd om ingewikkelde of risicovolle keuzes te moeten maken. Het zou volgens hen allemaal gewoon voor hen geregeld moeten worden¹. Een oorzaak voor grote onzekerheid bij 55-plussers en gepensioneerden is de onwetendheid over de Wet toekomst pensioenen (Wtp). Velen hebben nog niets over de pensioenwet gehoord en hebben er dus weinig tot geen kennis over. Deze onzekerheid van de gepensioneerden in combinatie met de verwachting op achteruitgang is opvallend en reden genoeg om dit keer juist wel op de effecten voor de gepensioneerden in te duiken, zonder rekening te houden met de wettelijke ondergrens.

Er is een klein onderzoek² gestart om het effect van de transitie voor de gepensioneerden te kunnen bepalen. Niet alle gepensioneerden zullen er op dezelfde manier op reageren. Er zijn daarom verschillende groepen gecreëerd waarbij de scheiding is gemaakt op leeftijd en de hoogte van het pensioen. Wat opvalt is dat hierbij zowel de hoogte van het pensioen als de leeftijd weinig tot geen effect heeft. Het zal de voorkeur voor een bepaalde regeling, en dus risico, spreiding, of type, niet doen wijzigen. Wat hiervoor wel van groot belang is, is de hoogte van de risicopreferentie van de deelnemers.

Risicopreferentie wordt gedefinieerd als de houding die deelnemers aannemen wanneer zij worden geconfronteerd met risico's. De risicopreferentie kan bepaald worden aan de hand van verschillende tests, zoals de standaard vragenlijsten, psychologische tests, neurologische metingen en experimentele methodes. Om een betrouwbaar beeld te krijgen van iemands risicoversie is het beste om een combinatie te gebruiken van verschillende benaderingen. De Holt en Laury methode is een goed voorbeeld van zo'n test. Het is een experimentele economische methode die wordt gebruikt om individuele risicopreferenties te meten waarbij gebruik wordt gemaakt van vragen en experimentele opdrachten. Het niveau van risicoversie kan vervolgens gebruikt worden in de 'power utility function' om vanuit daar het nut te berekenen.

Op basis van het nut kan er gekeken worden of er positieve of negatieve effecten ontstaan door de transitie. Des te hoger het nut, des te aantrekkelijker de transitie. De input voor deze formule is het verwachte pensioen onder het nieuwe pensioenstelsel. De power utility function is een concave functie, wat betekent dat een verhoging van het verwachte pensioen bij een laag pensioen een veel grotere stijging

van het nut veroorzaakt, dan wanneer dezelfde verhoging plaatsvindt bij een hoog pensioen. Voor deze functie geldt; 'des te hoger des te beter' en 'zekerheid boven onzekerheid'. Des te hoger het ingevulde pensioen, des te hoger het nut rolt er uit de functie. Daarbij wordt het nut van een verwachte waarde geprefereerd boven de verwachte waarde van een berekend nut.

Een eerste analyse is uitgevoerd met een, volgens de literatuur, gemiddelde risicoversie van 5. Het nut en de pensioenverwachting resulteren in dezelfde regeling als meest aantrekkelijk; SPR met 50 procent risk exposure en Ortec inbegrepen. Niet alleen in dit onderzoek, maar ook in de praktijk is te zien dat het netto profijt afwijkt van de andere maatstaven. Toch komt ook hier de hoogste risico als beste naar voren; FPR met 50 procent risk exposure en 10 jaar spreiding. Dit zijn opvallende resultaten aangezien het onderzoek is gebaseerd op gepensioneerden en zij juist liever geen risico meer opzoeken. Een verdere analyse is hierop uitgevoerd om zo te onderzoeken wat het effect van een veranderende waarde van risicoversie is op de gepensioneerden.

Uit de scenarioanalyse is duidelijk te zien dat het verschil in nut tussen de pensioenhoogtes toeneemt wanneer de risicoversie hoog is. Personen die risicomijdend zijn vinden een hoog pensioen extra aantrekkelijk. Bij een veel hoger pensioen durven ook zij wat meer risico te nemen. In tegenstelling tot risicozoekenden die al bij een

kleine stijging in het pensioen het risico willen aangaan. Een risicomijdende gepensioneerde, met een hogere risicoversie dan gemiddeld, gaat er bij de transitie sneller op vooruit dan een risicozoekende gepensioneerde. De laatste is meer tevreden met de huidige regeling. Dit kan verklaard worden aan de hand van de resterende looptijd van gepensioneerden. Wanneer er veel risico genomen wordt, is er weinig tijd meer om een tegenslag op te vangen.

CONCLUSIE

Zo blijkt dus eerst dat de regelingen met de hoogste risico's het beste zullen reageren op de transitie, maar is later toch te zien dat risicomijdende deelnemers er sneller op vooruit zullen gaan dan risicozoekenden. Echter brengt de kortere levensverwachting van een gepensioneerde veel onzekerheid met zich mee en is het goed dat voor deze groep een ondergrens is ingesteld, zodat er geen risico's meer genomen hoeven te worden. ■

1 – Koopmans, L. (2023). *Senioren ernstig verdeeld over pensioenwet*. PensioenPro.

2 – Plat, S. (2023). *The effect of the transition from the current to the new pension system on current pensioners*. Masterscriptie, Universiteit van Amsterdam.

S. Plat MSc is consultant bij Triple A Risk Finance.

SPRING

SCHOOL 2025 online // 27 maart

Twee rondes // Vier PE-punten
Met presentaties van o.a. prof. dr. Bas Werker en dr. Daniël Kapitan
Pensioen // AI Modeling // AI Governance // Alternatieve databronnen // AOV